

УДК 811.111'373.421:81'25

**СИНОНІМІЧНИЙ РЯД АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: КЛАСИФІКАЦІЯ  
ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ****Радзієвська О. В.**

*З огляду на особливості свого історичного розвитку англійська мова надзвичайно багата на синоніми, тому автор статті досліджує синонімічний ряд англійської мови. Розглянуто класифікацію синонімів. Виходячи з того, що наявність у мові лексичної синонімії ставить перед перекладачем особливі завдання, тому було зосереджено увагу на проблемі перекладу. У наведених у статті прикладах просліджується, що помилково вважають, що в кожному окремому випадку синонім виконує тільки одну функцію, тому перекладач повинен не тільки підлаштувати текст під чийсь сприйняття, а й зберегти комунікативні і художні цінності оригіналу.*

*Ключові слова:* синонімічний ряд, англійська мова, переклад.

*В силу особенностей своего исторического развития английский язык чрезвычайно богат синонимами и поэтому автор статьи изучает синонимическую группу английского языка. Рассматривается классификация синонимов. Наличие в языке лексической синонимии ставит перед переводчиком особые задания, поэтому было сосредоточено внимание на проблеме перевода. В приведенных в статье примерах прослеживается, что ошибочно считают, что в каждом отдельном случае синоним исполняет только одну функцию, поэтому переводчик должен не только подгонять текст под чье-то восприятие, а и сохранить коммуникативные и художественные ценности оригинала.*

*Ключевые слова:* синонимическая группа, английский язык, перевод.

*English is rich for synonyms by virtue of its historical development, so the author of the article investigates its synonym ring. The classification of synonyms is examined. Because there is a lexical synonymy in the language, so the peculiar tasks are set before a translator and it will be reasonable to pay attention to the translation problems. In this article there are some examples, which show that it isn't right to think that synonym performs only a function in some cases. The main task of a translator not to fudge the text to smb's perception, but to preserve the communicative and artistic importance of given original.*

*Key words:* synonym ring, English language, translation.

**Актуальність.** Переклад традиційно та з цілковитою підставою розглядають як один із важливіших шляхів взаємодій національних культур, як дієвий спосіб міжкультурної комунікації. Про теоретичну та практичну цінність перекладу свідчить той факт, що отримала в наш час назву "Діалог культур". З огляду на особливості свого історичного розвитку англійська мова надзвичайно багата на синоніми й однією з основних лексичних проблем перекладу є вибір слова. Завдання перекладача полягає в тому, щоб знайти необхідне слово, яке було б адекватним англійському слову, тобто мало б те ж значення, те ж стилістичне забарвлення й викликало б у вчителя ті ж асоціації.

**Аналіз останніх досліджень.** Лексичні проблеми перекладу були в полі зору вчених ще багато років тому й науковий пошук у цьому напрямку продовжуються. Найбільш вагомими є досягнення таких лінгвістів, як В. В. Акуленко, Н. Н. Амосова, Р. А. Будагов, В. В. Виноградов, О. В. Кунін та інш. Але все ж остаються деякі **нерозкриті питання у галузі перекладу** синонімічного ряду англійської мови, що і зумовило вибір досліджуваної теми.

**Метою статті** – є розгляд класифікації та можливих варіантів перекладу синонімічного ряду в англійській мові.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Що ж є предметом перекладу (перекладацької діяльності) – тим, за допомогою чого в міру, що припустима специфікою двомовної опосередкованої комунікації, можна максимально наблизити до природної, одномовної комунікації?

Вочевидь, що таким є текст для перекладу. Замінюючи в процесі двомовного спілкування текст – оригінал, чи як вважають у перекладознавстві, вихідний текст, текстом, який перекладають, перекладач тим самим нейтралізує лінгвістичний бар'єр, що розділяє різномовних комунікантів і дає їм можливість мовного спілкування, порівнюваного можливістю спілкування в межах одномовної комунікації.

Отже, у лексичному складі англійської мови дуже багато синонімів – слів однієї частини мови, повністю або частково подібні за значенням, і такі, що можуть взаємозаміщуватися хоча б в одному контексті. Слова, що мають у своєму складі спільне значення, об'єднуються у синонімічні ряди (чи гнізда) [1, с. 130].

Письменники нерідко, вводячи синоніми для уникнення монотонності мовлення, стомливих повторів, досягають додаткової виразності, тому що один із синонімів надає якогось нового відтінку (смыслового чи стилістичного). Різноманітність відтінків, притаманних синонімам, визначає особливу увагу до вибору необхідного слова синонімічного характеру, особливо під час письмового спілкування. Необхідно вибирати найбільш образні, ємні й доречні в певному контексті слова, які точно й виразно передають висловлювану думку, шукати й знаходити "єдино можливі слова" для вираження цього змісту. Наприклад:

*Nothing was **concealed** or **hidden** from my view, and every piece of information that I sought was **openly** and **frankly** given. (Mg.)*

*It was too **terrible** and **awful** to be true. (Ln.)*

Для адекватного перекладу буде доцільним розглянути класифікацію синонімічного ряду англійської мови. Візьмемо за основу класифікацію, запропоновану В. В. Виноградовим, відомим російським ученим. У його системі класифікацій виділено всього 3 типи синонімів: **ідеографічні** (слова, які передають те ж поняття, але з різними відтінками значень), **стилістичні** (слова, що відрізняються стилістичними характеристиками), **абсолютні** (слова, що збігаються в усіх відтінках значень і всіх стилістичних характеристиках) [3, с. 187].

Порівняємо кілька синонімічних рядів. Англійські синоніми дієслова *to burn*: *to blaze* (to burn fiercely), *to flame* (to burn or cause to burn brightly), *to flare* (to burn or cause to burn with an unsteady or sudden bright flame), *to glow* (to emit a steady even light without flames) – це слова, що позначають різну інтенсивність та різні прояви процесу горіння; це **ідеографічні синоніми**.

**Стилістичні синоніми** не мають відмінності у денотаті, але сфера вжитку у них різна:

*father, parent, dad, daddy* (нейтральна, офіційно-ділова, розмовна, розмовно-емотивна),

*батько* (нейтральна та офіційна), *тато* (розмовна), *таточко* (розмовна, емотивна форма).

Наявність у мові лексичної синонімії ставить перед перекладачем особливі завдання. **Абсолютних** синонімів у мові дуже мало. Крім того, синоніми не завжди є взаємозамінними. Вони можуть бути придатними в одному контексті й виявитися непридатними в іншому. Синоніми різняться відтінками значення, ступенем інтенсивності вираження поняття, емоційною забарвленістю, належністю до різних шарів словника, тобто своїм стилістичним забарвленням, і своєю сполучуваністю з іншими словами.

Як уже зазначалося, більшість синонімів англійської мови мають різні відтінки значення. Наприклад, дієслова-синоніми *to blaze, to shimmer, to glitter, to twinkle, to sparkle, to glare* and *to glimmer* українською перекладаються як *горіти, блищати*, але вони мають різні значення. Тому перекладач повинен брати це до уваги. Пор.:

*The sun was **blazing** down that afternoon. – Того дня сонце горіло яскравим полум'ям.*

*Her diamonds **sparkled** in the bright light. – Її діаманти виблискували на яскравому світлі.*

*She could see her reflection in the water, **shimmering** in the moonlight. – Вона бачила своє відображення у воді, яке мерехтіло в світлі місяця.*

*Its such a clear night that the sky is **glittering** with stars, do come and look. – Це така яскрава ніч, що небо виблискує зорями, іди і подивися.*

*The stars **twinkled** in the clear sky. – Зірки мерехтіли на чистому небі.*

*The sun was **glaring** right in my eyes. – Сонце сліпуче світило мені в очі.*

*The lights of the village were **glimmering** in the distance. – Віддалік у селі миготіло світло [2, с. 27].*

У таких випадках перекладачеві варто визначити дефініцію англійського слова і вибрати в українській мові те слово, яке найбільше відповідає за значенням англійському. Іноді в пошуках потрібного слова перекладач зазвичай звертається до синонімічного ряду в українській мові. Наявність синонімії дає перекладачеві можливість досягти адекватності під час перекладу.

Пояснимо це на прикладі. *This **conscious, deliberate, calculated** policy... – Ця свідомо, цілеспрямована, заздалегідь розрахована політика...*

Правильно підібрані перекладачем синоніми також повинні зберігати в перекладі зростання інтенсивності значення, яке так явно відчувається в англійському реченні.

Помилково було б вважати, що в кожному окремому випадку синонім виконує тільки одну функцію. Часто синонім вживають одночасно для уточнення та підсилення поняття. Наприклад:

*In other words, for 110 French **killed**, over 5,000 Algerians have been **massacred**. (D. W., 1955) – Іншими словами, за 110 вбитих французів було знищено понад 5.000 алжирців.*

Слово *massacred* говорить про масове кровопролиття, тому, протиставляючи кількість убитих французів великій кількості вбитих алжирців, автор статті протиставляє синоніми *killed* та *massacred*. Але, крім того, слово *massacred*, здебільшого додатково виражає ставлення автора статті до описуваних подій.

Як було зазначено, синоніми використовують для підсилення висловлювання, для уточнення поняття, як уникнення повторення й т.д. Синоніми вживають так широко, що в англійській мові утворилися традиційні синонімічні парні сполучення. Такі парні сполучення трапляються в усіх стилях мови. Проілюструємо на прикладах різне вживання синонімів і можливий їх переклад українською мовою залежно від виконуваної ними функції. Наприклад:

*The man was **unusual, not eccentric, but unusual**. – Ця людина була не такою, як усі, у ній не було нічого ексцентричного, але саме не такою, як усі.*

Прикметник *unusual* має значення “незвичайний”, “дивний”. У цьому контексті його варто було передати українським словом “незвичайний”, але для милозвучності (невдало близьке співзвуччя слів – “незвичайний”, “ексцентричний”) доводиться вдаватися до описового синоніма – “не такий, як усі”.

**Висновки.** Отже, мета перекладу полягає не в підлаштуванні тексту під чиєсь сприйняття, а в збереженні змісту, функцій, стильових, стилістичних, комунікативних і художніх цінностей оригіналу. І якщо цю мету буде досягнуто, то й сприйняття перекладу в мовному середовищі буде відносно рівним сприйманню оригіналу в мовному середовищі оригіналу. Перебільшення ролі комунікативно-функціонального чинника в перекладі призводить до розпливчатості внутрішнього змісту, інформативної суті самого тексту, оригіналу й перекладу, до заміщення сутності об'єкта реакцією на нього з боку суб'єкта, який це сприймає. Визначальним стає не сам текст, а його комунікативна функція й умови реалізації.

Подальшого опрацювання і конкретизації потребує проблема розгляду структурно-семантичних особливостей фразеологічних синонімів та особливостей і їх перекладу.

### Література

1. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської і української мов / Л. Г. Верба. – Вінниця : Нова Книга, 2008 – 248 с.
2. Драб Н. Л. Common English Usage Problems = Типові проблеми англійського слововживання: навчально-методичний комплекс / Н. Л. Драб. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 256 с.
3. Ніколаєнко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика / А. Г. Ніколаєнко. – Вінниця : Нова Книга, 2007. – 528 с.